

PM 2007:191 RI (Dnr 301-2798/2007)

Precisering av forskningsprojektet ”Makten i Stadshuset – partier och politiker i fullmäktige efter 1945”

Hemställan från kulturnämnden

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Kulturnämndens hemställan om medelstilldelning till forskningsprojektet ”Makten i Stadshuset” anses besvarad med hänvisning till kommunstyrelsens budgetförslag för 2008 samt i övrigt med vad föredragande borgarrådet anför.
2. Kulturnämndens redovisning av förslag till precisering av projektets fortsättning godkänns.

Föredragande borgarrådet Kristina Axén Olin anför följande.

Ärendet

Mot bakgrund av en idé om att dokumentera stockholmspolitiken inför fullmäktiges 150-årsjubileum 2013 hemställde stadsmuseinämnden i maj 2006 om medel för att initiera projektet ”Makten i Stadshuset – partier och politiker i fullmäktige efter 1945”. Kommunstyrelsen beslöt i januari 2007 att dels medge 0,5 mnkr för forskningsprojektet och dels uppmana kulturnämnden att återkomma med preciserat förslag avseende forskningsprojektets fortsättning.

Kulturnämnden hemställde i juni 2007 om ytterligare medel för projektets fortsättning samt överlämnade ett förslag till precisering av projektet.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret konstaterar att kulturnämnden i förslag till budget för 2008 anvisas 1,0 mnkr för projektet.

Mina synpunkter

Det ligger i stadens och stockholmarnas intresse att inför fullmäktiges 150-årsjubileum 2013 belysa Stockholms politiska utveckling under efterkrigstiden. De förslag som redovisats innehåller många tankeväckande uppslag som kan bidra till att öka förståelsen för det moderna Stockholms framväxt och Stockholms speciella förutsättningar. För detta syfte har majoriteten i budgeten för 2008 avsatt 1,0 mnkr utöver de 0,5 mnkr som projektet beviljats innevarande år.

Jag delar emellertid kulturnämndens bedömning att projektets omfattning fordrar ytterligare precision. Vetenskapliga överväganden ska inte vara föremål för politisk överprövning. Det politiska ansvaret innebär emellertid krav på att stockholmarnas skattemedel nyttjas på ett kostnadseffektivt sätt. En ytterligare avgränsning av projektets omfattning är därför påkallad. Kriterierna för denna avgränsning bör givetvis fastställas utifrån historievetenskapliga utgångspunkter. Projektet ska ha sin utgångs-

punkt i tydligt stockholmsspecifika problemställningar snarare än sådana som är mer allmängiltiga i lokalhistorisk forskning.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Kulturnämndens hemställan om medelstillsättning till forskningsprojektet "Makten i Stadshuset" anses besvarad med hänvisning till kommunstyrelsens budgetförslag för 2008 samt i övrigt med vad föredragande borgarrådet anför.
2. Kulturnämndens redovisning av förslag till precisering av projektets fortsättning godkänns.

Stockholm den 25 oktober 2007

KRISTINA AXÉN OLIN

Bilaga

Reservationer m.m.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Roger Mogert* (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Forskningsprojektet om "Makten i Stadshuset" har ett spännande och intressant syfte. Det är dock viktigt att projektet tar vara på den breda kompetens som finns inom området, och gärna har en varierande grupp politiker som referensgrupp. Till exempel är det viktigt att kvinnor deltar i projekt- och forskningsgrupper, arenor där män ofta är i majoritet. I ett forskningsprojekt som detta är det viktigt med många olika perspektiv och infallsvinklar.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin*, *Roger Mogert*, *Teres Lindberg* och *Kersti Py Börjeson* (alla s), *Stefan Nilsson* (mp) och *Inger Stark* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Förslaget om ett forskningsprojekt kring stockholmspolitiken har sin bakgrund i ett förslag från förutvarande oppositionsborgarrådet Jan Björklund (fp) om att historio-grafera de fyra ”gamla” stadshuspartierna. Denna tanke har sedermera utvidgats till att dokumentera stockholmspolitiken inför fullmäktiges 150-årsjubileum år 2013.

Stadsmuseinämnden hemställde mot denna bakgrund i maj 2006 om medel för att initiera projektet ”Makten i Stadshuset – partier och politiker i fullmäktige efter 1945”. Kommunstyrelsen beslöt den 10 januari 2007 (PM 2007:2) att dels medge 0,5 mnkr för forskningsprojektet och dels uppmana kulturnämnden att återkomma med preciserat förslag avseende forskningsprojektets fortsättning.

Kulturnämnden hemställde i juni 2007 om ytterligare medel för projektets fortsättning samt överlämnade ett förslag till precisering av projektet.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 juni 2007 i enlighet med kulturförvaltningens förslag

att föreslå kommunfullmäktige anvisa 1,8 mnkr för år 2008 för fortsättning av projektet Makten i Stadshuset – partier och politiker i fullmäktige efter 1945.

Kulturnämnden överlämnar, av kommunstyrelsen begärt förslag till precisering av projektets fortsättning.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Madeleine Sjöstedt m.fl. (fp), ledamoten Cecilia Brinck m.fl. (m) samt ledamoten Inga-Märta Fröman (kd), *bilaga*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (s), ledamoten Kerstin Wickman (mp) samt ledamoten Ann Mari Engel (v), *bilaga*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 maj 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Flera av dagens brännande politiska problem kan med fördel bearbetas i ljuset av ett längre historiskt förlopp. Det gäller frågor som hur staden ska förhålla sig till en föränderlig omvärld, hur politikens former bör utvecklas och legitimiteten stärkas och hur den politiska styrningen av förvaltningen ska utformas.

Stadshuspolitikens genom åren många spännande ideologiska strider, konstruktiva kompromisser men också olösta och återkommande stridsäpplen är i stor utsträckning okända för stockholmaren i gemen. Bristen på historiskt perspektiv riskerar att minska intresset för kommunalpolitiken. Stockholms kommunfullmäktige och stadshuspolitiken har i påfallande liten omfattning ägnats intresse inom forskningen, samtidigt som medias bevakning av lokalpolitiska skeenden är mindre täckande i storstaden än på mindre orter. Ett bra tillfälle att avhjälpa kunskapsbristen yppar sig inför fullmäktiges 150-årsjubileum som infaller i januari år 2013.

Det förslag som här presenteras innebär att staden celebrerar detta jubileum genom att till stockholmarna sprida ny kunskap och inbjuda till meningsutbyte om stadens moderna politiska historia och den kommunala demokratis villkor. Jubileet firas genom en stor nordisk konferens om storstadspolitik med deltagande av politiker, tjänstemän och forskare. Vid konferensen kommer en stor och lättillgänglig syntes av forskningen att presenteras. Under åren fram till jubileumsåret ska intresset för stadens politiska liv och den lokala demokratin stimuleras genom att ny kunskap tas fram, publiceras, förmedlas och diskuteras i breda fora.

Projektet, som behandlar efterkrigstiden, består av två delvis överlappande delar, en forskningsdel och en förmedlingsdel. Forskningen koncentreras till tre teman: *Staden och om-*

världen; Partierna och politiken och Demokratins organisering. Dessa belyses genom studier av olika politikområden som bygger på analyser av dokument och intervjuer med stadshusets veteraner. Förmedlingen sker, utöver sedvanlig vetenskaplig publicering, genom öppna föreläsningar och seminarier, återkommande vittnesseminarier, populärhistoriska publikationer, uppsatstävlingar och en hemsida. Vetenskaplig ledare för projektet är docenten i historia vid samtidshistoriska institutet vid Södertörns högskola, Torbjörn Nilsson. Den övergripande administrativa ledningen och samordningen svarar Stockholmsforskningen för. Särskild omsorg kommer att ägnas förmedlingsfrågorna.

Kommunstyrelsen beviljade den 10 januari 2007 ett startanslag om 0,5 mnkr och gav Kulturnämnden i uppdrag att precisera projektets fortsättning. Tre budgetalternativ redovisas. Det första förslaget innebär full kostnadstäckning och uppgår till 2,9 mnkr per år. Det andra alternativet med förmedlingsdelen och partiell kostnadstäckning av forskningsdelen drar en kostnad om 1,8 mnkr per år. För det tredje alternativet slutligen med partiell kostnadstäckning av forskningsdelen men utan förmedlingsdelen uppgår budgeten till 1,4 mnkr per år. Alternativ två, d.v.s. 1,8 mnkr per år, förordas eftersom samspelet mellan forskning och praktik bedöms som viktigt.

En politikergrupp med en representant vardera för partierna i Stadshuset kommer regelbundet att informeras. Projektet kommer också att följas av en särskild vetenskaplig referensgrupp. En första utvärdering ska ske år 2010.

Ärendets beredning

Detta ärende har tagits fram efter initiativ av dåvarande oppositionsborgarrådet Jan Björklund med en delvis annan inriktning. Det har anmälts i Kommittén för stockholmsforskning den 11 maj 2006 varefter Stadsmuseinämnden hemställde om medel för att starta projektet under 2006 och 2007. Kommunstyrelsen beslöt den 10 januari 2007, § 11 att dels medge 0,5 mnkr för forskningsprojektet, dels uppmana Kulturnämnden att återkomma med preciserat förslag avseende forskningsprojektets fortsättning. Föreliggande förslag har utarbetats i samarbete med forskare vid Stockholms universitet och Södertörns högskola.

Bakgrund

Idén att inleda studier av stadshuspolitiken emanerar bl.a. från Jan Björklund som våren 2005 föreslog att de fyra ”gamla” stadshuspartierna skulle historiograferas. Under kontakter med forskare inom historia och statskunskap vid Stockholms universitet och Södertörns högskola vidgades projektidén och tanken att knyta an till jubileet 2013 tog form. Möjligheterna att väcka intresse ökar härigenom och en sexårig projekttid är väl avvägd med tanke på att stadshuspolitiken är ett relativt jungfruligt område för forskningen.

Kommittén för stockholmsforskning ställde sig den 23 februari 2006 positiv till förslaget. En grupp politiker utsedda av respektive stadshusparti – Cecilia Brinck (m), Dag Larsson (s), Christopher Ödmann (mp), Lennart Rydberg (fp) och Per Sundgren (v) – ställde sig den 28 mars 2006 bakom det då presenterade upplägget, medan Hardy Hedman (kd) var förhindrad att delta i mötet.

Redan innan särskilda medel beviljats för projektet, till stor del genom icke kontrakterade insatser, startade arbetet med olika förberedelser, bl.a. framställning av en antologi om stadshuspolitiken. Inom ramen för 2007 års anslag preciseras forskningsprogramet och några delstudier påbörjas. De behandlar bl.a. integrationsfrågor, invandringspolitik och samhällsplanering under perioden efter 1970, samt den kommunala socialpolitiken och dess praktik. Intervjuer med några f.d. nyckelpolitiker och -tjänstemän genomförs. Ett vittnesseminarium kommer att arrangeras vid Södertörns högskola, under den preliminära titeln ”När Stadshuset skiftar färg – om vallöften och politiska förändringar.”

Förslaget

Projektet *Makten i Stadshuset – partier och politiker i fullmäktige efter 1945* startades under år 2007. Vetenskaplig ledare är Torbjörn Nilsson, docent i historia vid samtidshistoriska institutet vid Södertörns högskola. För övergripande administrativ ledning och samordning svarar Stockholmsforskningen.

Projektet består av två, delvis överlappande delar – forskning och förmedling av ny kunskap. Forskningen ska skapa ny kunskap om Stockholms moderna politiska historia, och i nästa led ska denna kunskap förmedlas till såväl specialister som en bredare publik.

Förmedling

Under projekttiden publiceras forskningsresultaten fortlöpande i böcker och artiklar samt genom öppna föreläsningar och seminarier. Ett årligen återkommande vittnesseminarium med inbjudna politiker och/eller tjänstemän arrangeras. Ett samarbete med de politiska partierna och andra organisationer verksamma på den kommunalpolitiska arenan kommer att inledas. En hemsida skapas för bakgrundstexter, politiska nyckeldokument och särskilt intressanta tidningsartiklar och forskningsresultat. En tävling utlyses om de bästa C- och D-uppsatserna som behandlar lokalpolitiska förhållanden i Stockholm. Vidare planeras en guidebok om politiska platser i Stockholm.

Till jubileumsåret 2013 ska ett sammanfattande bokverk framställas. Eventuellt kan också en särskild skolupplaga som riktar sig till grundskolan tas fram. En nordisk konferens om storstädernas särskilda politiska förhållanden och hur dessa ska hanteras föreslås som avslutning på projektet.

Både i forskningsarbetet och i förmedlingsaktiviteterna söks samarbete med andra parter, såväl inom som utom staden.

För att koordinera de olika förmedlande aktiviteterna kan det vara lämpligt att efter något år när resultat från forskningsprojekten börjar föreligga engagera en akademiskt meriterad projektkoordinator på deltid.

Forskningsprogram: Historien – nuet – framtiden

När det svenska samhällets problem diskuteras nämns ofta utanförskap, misstro mot politiker, organisationers grepp om den enskilde och en ökad otrygghet. Med en musikalisk metafor kan man säga att demokratin inte är något självspelande piano, den kräver övning och engagemang för att inte bli disharmonisk. Att demokratins problem också drabbar det kommunala planet är uppenbart. Valdeltagandet minskar, och detta på ett sätt som uppenbarar sociala klyftor. Legitimiteten för de gemensamma besluten minskar. För en huvudstadskommun som Stockholm blir detta än mer påtagligt genom de styrningsproblem som storleken skapar. Stockholm är ingen vanlig kommun. Som huvudstad får den en särskild relation till staten. Många av de kommunala frågorna berör också rikspolitiska intressen. Samtidigt agerar staden på den regionala arenan tillsammans med förortskommuner av skiftande karaktär.

Varken demokratins eller styrningens problem är något som uppkommit på 2000-talet. Med ökad historisk kunskap om hur olika aktörer vid skilda tillfällen har hanterat dessa frågor ökar också förståelsen för vad som är möjligt i framtiden. Historien skriver inte ut några recept – eller färdiga melodier – men vidgar förståelsen för problemens natur.

Varför behövs forskning om stockholmspolitiken?

Att Stockholm är atypiskt genom sin storlek och sin huvudstadskaraktär kan vändas till något positivt och fruktbart. De spänningar som uppstår i förhållande till både staten och regionen just på grund av detta blir viktiga att undersöka vid sidan om de vanliga kommunala politikområdena. Man kan säga att det skapas ytterligare en dimension av politiken genom huvudstadens omfång och särskilda ställning – en stämma att spela adderas till de andra.

Stockholm – olikt och likt

Stockholms särprägel kan utifrån ett politiskt perspektiv fångas i följande punkter:

- Det speciella förhållandet till rikspolitiken, som hemstad för centralmakten och huvudstadens viktiga roll för ekonomisk och social utveckling.
- Stockholm är befolkningsmässigt ca 20 gånger större än en svensk normalkommun. Det finns färre förtroendevalda per invånare, ca 1/1 000 invånare. Medelkommunen har ca 6/1 000.
- Jämfört med riksgenomsnittet är högern/moderaterna starkare, socialdemokratin betydligt svagare.
- Inom kommunen/staden är partisympatierna starkt skiljaktiga. I delar av Östermalm har moderaterna ca 60 procent, i Tensta/Rinkeby 5–10 procent.
- Maktskiftet är vanliga. Sedan 1950 har det skett vid 12 av de 17 valen och en gång un-

der löpande mandatperiod.

- Ett borgerligt genombrott skedde redan 1950.
- Samarbetsmöjligheterna har varit större mellan de två stora, socialdemokrater och moderater än på riksplanet.

Gemensamma drag finns naturligtvis också:

- Nya partier har tillkommit, både rikspartier och lokala.
- Snabbare genomslag för nya trender och värderingar. Mer rörliga väljare, splittrat röstande kommun – landsting – riksdag
- Partiapparaterna har försvagats och minskat medlemstal, minskat valdeltagande samt ökat misstroende mot politiker har orsakat ”politikens kris”.
- Välfärdsmodellen har luckrats upp med ökad målstyrning och större svängrum för kommunerna.
- Aktionsgrupper och partier som uppkommit vid sidan om den traditionella vänsterhögskalan har sedan 1970-talet vunnit inflytande i politiken.
- Internationaliseringen och europeiseringen har påverkat staden, både indirekt via statsmakten och direkt.

Tidsperiod

Betoningen ligger på tiden efter 1945. Efter det andra världskriget sker en islossning både nationellt och kommunalt. Ritningarna för det nya samhället dras upp. För Stockholms del blir det särskilt tydligt i fråga om trafiken, socialpolitiken, omvandlingen av stadskärnan och de nya bostadsförorterna.

Teman

Den tidigare nämnda avslutande syntesen ska behandla och sammanfatta projektets delstudier utifrån följande teman: I) *Staden och omvärlden*, II) *Partierna och politiken*, III) *Demokratins organisering*. Några vattentäta skott mellan de tre finns inte. Snarare är det en poäng att de till viss del griper in i varandra.

I. Staden och omvärlden

Utgångspunkten är stadens plats i rummet. Här studeras hur stockholmspolitikerna agerat i förhållande till omgivningen. Det rör sig om *grannkommunerna*, *regionen*, *staten* samt *EU och världen därutöver*. Hur har partierna å ena sidan försökt försvara stadens handlingsfrihet gentemot omvärlden, å den andra försökt utnyttja omvärlden för att lättare genomföra sin politik? I vissa frågor, som trafikleder, är åtminstone alla svenska nivåer indragna. I andra, som t.ex. inkorporeringen av Spånga 1949, gäller det grannkommuner. Men omvärlden är inte bara en faktor som begränsar handlingsfriheten. Ett exempel på motsatsen är när Lex Norrmalm antogs som lag 1953 efter initiativ från stadshusets politiker. Därmed ökade möjligheten till expropriation i innerstaden. De skiftande relationerna till regeringsmakten är här också av intresse. Vad har socialdemokratiska respektive borgerliga styren kunnat utvinna därifrån? Vilken hållning har partierna haft till den kommunala självstyrelsen?

Relationen mellan rikspartierna och stockholmspolitikens partier kan ses som en parallell till förhållandet stat–stad. Här illustreras även att partiernas roll (tema II) också berör stadens relationer. Det europeiska perspektivet får inte heller glömmas bort. I hur hög grad agerar man direkt gentemot EU och i vilken grad via kommunförbund – riksdag – regering?

II. Partierna och politiken

Området behandlar partiernas styrka i olika områden, graden av konflikt och samarbete under perioden, avgörande stridsfrågor (kring t.ex. skatter, stadsplanering, kollektivtrafik, bilsystem, miljö, bostäder, daghem eller socialpolitik – ”välfärdsstaden” om man så vill) koalitioner och allianser samt partiernas ideologiska utveckling. Vilka frågor har varit viktigast? Hur har konflikterna om politikens omfång utspelats? Hur har gränsen mellan politik och marknad förändrats över tid? Vad har kvinnornas frammarsch medfört och vilket motstånd har den processen uppbådat? Vilken betydelse har särintressen i staden som Handelskammaren, lokala fackföreningar och miljöorganisationer haft?

Begreppet ”politisk kultur” kan här användas för att analysera konflikt- och samarbets-

mönster samt normer för hur politik rent allmänt ska bedrivas. Är det ”politiska klimatet” – för att ta till en metafor – bistrare nu än förr? Även förhållandet mellan partierna lokalt och på riksnivå är av intresse. Också samarbetet över partigränserna, t.ex. mellan kvinnliga kommunpolitiker, tas upp. En ytterligare fråga rör förhållandet mellan de gamla partierna och de nya som träder in vid olika tillfällen (centern 1966, Stockholmspartiet 1979, kristdemokraterna, miljöpartiet och Ny Demokrati 1991). Mindre partier har ofta kunnat vinna inflytande genom att agera vågmästare. Å ena sidan stärks demokratin om fler opinioner når in i fullmäktige, å den andra kan styrningen försvåras när partierna blir fler, för att anknyta till det inledande resonemanget.

III. Demokratins organisering

Hur kommunen är organiserad är i hög grad en politisk fråga. Det handlar om relationer mellan kommunstyrelse (stadskollegiet), fullmäktige, nämnder och borgarråd och om graden av informella beslut. Här finns en uppsjö mer teoretisk forskning att relatera till. Har utvecklingen gått från formella, hierarkiska beslutsformer till mer nätverksbaserade? Eller är det snarare en blandning av beslutsformer som kännetecknar Stadshuset? Med utvidgningen av kommunala bolag förs en mer affärsmässig form in. Dessutom är kommunens roll som arbetsgivare av intresse, inte minst för att många anställda finns inom Kommunalarbetareförbundet med dess nära koppling till den socialdemokratiska arbetarkommunen. Integrationen av invandrare i politiken blir särskilt aktuell efter 1976, med den kommunala rösträtt som då införs för dem som bott i Sverige i minst tre år.

Men frågan gäller inte bara rätten att rösta utan också integrationen i det politiska systemet i vidare mening. Till frågan om demokratins organisering hör också insynen och den demokratiska legitimiteten. Hur försöker partierna att förankra sin politik? Vilken möjlighet har medborgarna, enskilt eller via organisationer, att påverka frågornas behandling? Vilken roll har media i dessa processer?

Att stadens tillväxt, dess organisation och styrningsprinciper får politiska konsekvenser kan illustreras av omsorgsexpansionen från 1960-talet. Därigenom kom många kvinnor ut på arbetsmarknaden, fick en starkare ställning i samhället och så småningom – om än långsamt – jämlik representation i fullmäktige. Socialpolitiken är således på flera sätt en fruktbar arena för att studera tjänstemannarollens förändring och relationen till politiken.

Uppläggning

Flera forskare, med varierande grad av tjänstgöring, bör ingå i projektet och ges möjlighet att arbeta inom det i flera år. Gruppen söker också kompletterande medel från sedvanliga forskningsfinansierare för att utvidga forskningsmiljön. Eftersom Stockholms fullmäktige fyller 150 år 2013 (i januari 1863 samlades fullmäktige för första gången) är tanken att forskningsresultaten ska föreligga i god tid innan. Erfarenheter av jubileumsår (moderaternas hundra år 2004, unionsupplösningen hundra år 2005) talar för att sådana på ett mycket påtagligt sätt kan öka intresset för historiska skildringar och perspektiv.

Politikens och förvaltningens veteraner

Projektet har redan genomfört ett antal intervjuer med veteraner från Stadshuset. Syftet är tvåfaldigt: Intervjuerna kan Dels ge uppslag till forskning, värdefulla ingångar till källmaterial och nya perspektiv på utvecklingen. Dels kan redigerade intervjuer också ges ut under projektets gång som ett led i att öka det allmänna intresset för stadens politiska liv och forskningsprojektet. Intervjuer med avgångna politiker har under senare tid gjorts av ett pilotprojekt vid Samtidshistoriska institutet, före detta statsråd har till exempel intervjuats.

Preliminära delstudier

Nedanstående delstudier är inte avsedda som någon färdig lista, utan snarare som en provkarta på vad projektet kan inrymma.

1. Partipolitiska allianser i Stadshuset

Hur har partierna skapat majoriteter? Vad har de mindre partiernas intåg betytt (som mest nio partier i fullmäktige 1991–1994) för demokratin och styrningen? Vilka allianser har dominerat under olika perioder?

2. Staten – hinder och möjlighet

Hur har stadens ledande politiker främjat stockholmsintresset i rikspolitiken? Hur har partierna i Stadshuset sett på stadens/kommunernas roll – som verkställare av den centrala politiken eller som självständiga utövare av politisk makt? På vilka sätt har statsmakten utgjort ett hinder för Stockholm eller kunnat utnyttjas i kommunpolitiken?

3. Kvinnorna och makten

Striden om utbyggnaden av daghemmen från 1970-talet är ett högintressant studieområde. Hur mobiliserades kvinnor (och män) i partierna i denna fråga? Vilket motstånd fanns? Hur samverkade dimensionen kvinnor – män med den traditionella vänster-högeruppdelningen? Vilken betydelse har omsorgssektorns expansion i dess helhet betytt för kvinnornas politiska deltagande?

4. Socialpolitikens politik och praktik

Intresset riktas främst mot relationen individ-myndighet-expert, socialpolitikens roll i valrörelser, maktskiftenas effekter på socialpolitiken, samt relationen mellan politiker och socialtjänstemän. Bakgrunden är de nya förutsättningar för socialpolitiken som skapas under efterkrigstiden.

5. Stadsförnyelse och medborgarinflytande

Den fysiska miljön i Stockholm har sedan 1945 radikalt förändrats. Centrala affärs- och kontorsområden har fått en storskalig citykaraktär, innerstadens kvartersområden har sanerats och moderniserats och förortsområden tillkommit genom markinköp och kommunala satsningar. Stockholms bebyggelseutveckling och bostadspolitik har varit vitala forskningsfält. Däremot saknas mer sammanhängande forskning om beslutsprocessen i förhållande till medborgarna.

6. Visioner om Stockholm

Vilka framtidsperspektiv och historiska referenser har partierna framfört? Vad har dominerat – arvet eller utopin? Hur har man sett på Stockholms ställning i regionen, Sverige och världen? På vilka sätt har visioner och traditioner påverkat politiken?

7. Stadens geopolitik

För en växande stad som Stockholm har geografin och tillgången på byggbar mark varit ett ständigt återkommande problem, liksom konflikter med grannkommunerna. Vilka avtryck, avsedda lika väl som oförutsedda, har kommunalpolitiken satt i stadens bebyggelsemässiga struktur och sociala geografi? Hur har befolkningens geografiska fördelning och de geografiska gränsdragningarna påverkat politiken? Hur har den långvariga minskningen av Stockholms befolkningsmässiga tyngd i regionen, som dock bromsats upp sedan 1980-talet, påverkat samarbetsklimatet?

Kulturförvaltningens synpunkter

Att göra en kraftsamling på området forskning om stadshuspolitikens moderna historia framstår som mycket angeläget. Som ett av landets största parlament och med stora ekonomiska och förvaltningsmässiga resurser till rådighet har forskningsinsatser på detta område goda möjligheter att väcka stor uppmärksamhet och stimulera ett brett engagemang också för dagens kommunalpolitik. Därtill kommer det stora egenvärde som ligger i att fylla den påtagliga kunskapslucka som uppstått när det gäller huvudstadens partiväsande samt stadshuspolitikens och huvudstadens betydelse för hela landets politiska utveckling. Att i god tid inrikta en sådan kraftsamling på jubileet Stadsfullmäktige 150 år ger dels projektet rimlig tid att arbeta fram ny kunskap, dels goda chanser att successivt stegra intresset för de angelägna kommunalpolitiska frågorna genom de förmedlingsinsatser som föreslås.

För att driva projektet på den ambitionsnivå som formulerats behövs ett belopp om 2,9 mnkr för 2008. I denna summa ryms en arbetsinsats om två och ett halvt högskoleforskarår samt den ovan skisserade förmedlingsverksamheten. För perioden 2009 – 2012 kan ett medelsbehov i samma storleksordning förutses. Ett budgetalternativ som fortfarande rymmer förmedlingsverksamheten men där forskningen antas kunna mobilisera vissa externa resurser från fonder och forskningsråd stannar på 1,8 mnkr per år. Den garanterade forskningsvolymen

men stannar då på 1,4 högskoleman/kvinnoår. Konkurrenten om forskningsmedel har skärpts under senare år. Därför är det inte givet att externa medel kan tillföras projektet. Men med tanke på den kompetens som deltagande forskare besitter ska detta inte uteslutas. Ett tredje alternativ som endast omfattar forskningen och som även den förutsätter kompletterande finansiering stannar vid 1,4 mnkr.

I dag efterlyses från flera håll strategier för att utveckla samspelet mellan forskning och praktik, och särskilt inom den kommunala arenan. (Prop 2004/05:80). Förvaltningen vill förorda det andra alternativet som gör det möjligt att fördjupa både den forskning som är eftersatt när det gäller Stockholms moderna historia, och förmedla den problematik och de möjligheter som den öppnar för en fördjupad diskussion om vad det innebär att styra och förvalta en modern storstad. Båda delarna bör betraktas som en helhet som utgör projektets speciella karaktär. Ett historiskt perspektiv som samtidigt innebär förmedlingen av levande och engagerande erfarenheter kan bidra till att vidga frågeställningen och inte bara begränsas till de problem och tvistemål som ögonblickligen står i centrum.

En politikergrupp med en representant vardera för partierna i Stadshuset kommer regelbundet att informeras om projektet. Projektets forskning kommer fortlöpande att följas av en särskild vetenskaplig referensgrupp. En utvärdering föreslås ske år 2010 då forskningsresultat i tillräcklig omfattning för en sådan prövning kommer att föreligga.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, där det har beretts av finansavdelningen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 september 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturnämnden har 12 juni 2007 beslutat föreslå att kommunfullmäktige anvisar 1,8 mnkr för år 2008 för fortsättning av projektet Makten i Stadshuset – partier och politiker i fullmäktige efter 1945. I förslag till budget 2008 anvisas kulturnämnden 1,0 mnkr för projektet, varför stadsledningskontoret inte lämnar något formellt tjänsteutlåtande i ärendet.

RESERVATIONER M.M.

Kulturnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Madeleine Sjöstedt m.fl. (fp), ledamoten Cecilia Brinck m.fl. (m) samt ledamoten Inga-Märta Fröman (kd) enligt följande

Det är angeläget att inför fullmäktiges 150-årsjubileum 2013 kartlägga Stockholms moderna politiska historia under efterkrigstiden. Det redovisade förslaget rymmer många intressanta infallsvinklar som skulle bidra till att öka förståelsen för Stockholmspolitikens speciella villkor under det moderna Stockholms framväxt. Historisk bakgrund bidrar till en ökad förståelse genom att skänka sammanhang och perspektiv åt dagens politiska frågor.

I sin nuvarande utformning är projektet dock mycket omfattande – det totala medelsbehovet fram till 2012, även med det smalare alternativet som förvaltningen förespråkar, är stort. En prioritering av de föreslagna forskningsuppslagen bör därför göras för att det i senare skede ska vara möjligt att ta ställning till olika alternativ. Eftersom flera av projektets tänkta frågeställningar berör ämnen som har forskningsmässig relevans utöver ett strikt Stockholmsperspektiv, är det heller inte orimligt att trots en hårdnad konkurrens om forskningsmedel fordra att en viss del av medlen söks hos andra finansiärer. Det gäller även förmedlingen av projektets resultat.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (s), ledamoten Kerstin Wickman (mp) samt ledamoten Ann Mari Engel (v) enligt följande

Forskningsprojektet om ”Makten i Stadshuset” har ett spännande och intressant syfte. Det är dock viktigt att projektet tar vara på den breda kompetens som finns inom området, och gärna har en varierande grupp politiker som referensgrupp. Till exempel är det viktigt att kvinnor deltar i projekt- och forskningsgrupper, arenor där män ofta är i majoritet. I ett forskningsprojekt som detta är det viktigt med många olika perspektiv och infallsvinklar.